

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.88>

**ПОШИРЮВАННЯ НЕПРАВДИВИХ ЧУТОК,
ЩО МОЖУТЬ ВИКЛИКАТИ ПАНІКУ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ
АБО ПОРУШЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ:
АДМІНІСТРАТИВНИЙ ДЕЛІКТ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТІВ**

Ковальчук А.Ю.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного права
та інших галузевих правових дисциплін,
Київський університет права НАН України*

Наконечна І.В.,

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри загальноправових дисциплін,
Національна академія Служби безпеки України*

Ковальчук А.Ю., Наконечна І.В. Поширювання неправдивих чуток, що можуть викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку: адміністративний делікт в умовах гібридних конфліктів.

У статті аналізується адміністративний делікт, передбачений статтею 173¹ КУпАП. Виділяється важливість притягнення до відповідальності за поширювання неправдивих чуток, що можуть викликати паніку серед населення або призвести до масових заворушень і порушень громадського порядку. Вихованню у громадян поваги до закону сприяє його своєчасне застосування і накладання адміністративних санкцій за вчинене правопорушення, особливо за ті, які у наслідку можуть спричинити більш суспільно небезпечні події. У статті підкреслюється необхідність своєчасного, всебічного, повного й об'єктивного з'ясування обставин кожної справи про вчинення виділеного проступку, повнота та якість документування, належне оформлення процесуальних матеріалів, а також дотримання термінів визначених КУпАП. Авторами проаналізовано 59 постанов, які були винесені різними судами на території України, щодо притягнення винних до адміністративної відповідальності за поширювання неправдивих чуток, що можуть викликати паніку або порушення громадського порядку.

Забезпечення невідворотності покарання за адміністративне правопорушення є ефективним засобом попередження більш тяжких проступків та кримінальних правопорушень у сфері громадського порядку та безпеки. Автори ставлять перед собою мету розкрити особливості негативних наслідків, а саме соціальну і громадську небезпеку поширення чуток, які можуть викликати паніку і порушення громадського порядку. Мовні маніпуляції, поширення дезінформації, дипфейки тощо, з розвитком інформаційного-комунікативних технологій набуває нових форм, відповідно й викликають більшого негативного резонансу у суспільстві і становлять значну суспільну небезпеку в мовах гібридних конфліктів. Разом з тим, статистика правопорушень у інформаційній сфері, сучасний стан ведення гібридних конфліктів, вказує на необхідність розробки системи заходів попереджувального характеру. Не притягнення винних осіб за вчинення правопорушення передбаченого статтею 173¹ КУпАП породжує відчуття безкарності, що у свою чергу створює передумови для поширення й інших правопорушень що посягають на суспільну безпеку. Методологічною основою стають загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. У висновках, автори пропонують розширити коло профілактичних заходів поширення дезінформації і повернутися до практики притягнення до відповідальності винних осіб за статтею 173¹ КУпАП.

Ключові слова: адміністративний делікт, проступок, адміністративна відповідальність, дезінформація, деструктивна інформація, неправдиві чутки, суб'єкти правопорушення, суд, рішення суду, фізична особа.

Kovalchuk A.Y., Nakonechna I.V. The dissemination of false rumors that may cause panic among the population or disrupt public order: an administrative offense in the context of hybrid conflicts.

The article analyzes the administrative offense stipulated in Article 173¹ of the Code of Ukraine on Administrative Offenses (CUAO). It highlights the importance of holding individuals accountable

for spreading false rumors that may cause panic among the population or lead to mass riots and disruptions of public order. Fostering respect for the law among citizens is facilitated by its timely application and the imposition of administrative sanctions for committed offenses, especially those that may result in more socially dangerous events. The article emphasizes the necessity of a timely, comprehensive, thorough, and objective investigation of the circumstances of each case concerning the specified offense, ensuring the completeness and quality of documentation, proper preparation of relevant materials, and adherence to deadlines established by the CUAO. The authors analyzed 59 rulings issued by various courts across Ukraine concerning the administrative liability of offenders. Ensuring the inevitability of punishment serves as an effective means of preventing more serious offenses and criminal violations in the sphere of public order and security. The authors aim to reveal the specific negative consequences, particularly the social danger of spreading rumors that may incite panic and disrupt public order. Linguistic manipulations, disinformation dissemination, deepfakes, etc., are evolving with the development of information and communication technologies, taking on new forms and thus generating a greater negative societal impact, posing significant social threats in the context of hybrid conflicts. At the same time, the statistics of offenses in the information sphere and the current state of hybrid conflicts indicate the need to develop a system of preventive measures. Failure to hold offenders accountable under Article 173¹ of the CUAO creates a sense of impunity, which in turn fosters conditions for the spread of other offenses that threaten public safety. The methodological foundation of the study includes general scientific and specialized methods of cognition. In conclusion, the authors propose expanding the range of preventive measures against disinformation and reinstating the practice of holding individuals accountable under Article 173¹ of the CUAO.

Key words: administrative offense, misdemeanor, administrative liability, disinformation, destructive information, false rumors, offenders, court, court decision, individual.

Постановка проблеми. Сучасні форми здійснення інформаційно-психологічних впливів є частиною ведення гібридних протистоянь, що розгорнуті на усіх фронтах з використанням різноманітних знарядь: дезінформації, фейків, фальшивих новин, чуток і інших форм поширення недостовірної інформації. Окрім вибору інформаційного продукту по суті, залучаються й специфічні форми подачі інформації, які теж впливають на ефективність досягнення цілі суб'єкта, який поширює неправдиву інформацію. Такі операції є достатньо виваженими, продуманими виходячи з зібраних психологічно значимих даних із відкритих джерел, отриманої інформації у процесі спілкування з різними верстами населення, у результаті оцінки інформаційно-психологічного ресурсу, соціологічних досліджень тощо. Фактично, розробляючи їх виділяються так звані впливи інформації для тієї чи іншої місцевості, соціальної групи тощо. Відповідно, ефективність поширення деструктивної інформації напряду залежить від правильного вибору цільової аудиторії, розробки відповідного інформаційного продукту, обрання ефективної технології поширення продукту тощо. О. Jonsson [1] зазначає, що у сучасному світі стирається грань між війною і миром, вигадкою та реальністю, оскільки інформаційно-психологічна війна – це не тільки спосіб досягнення чітьох інтересів, а й засіб підтримки балансу різних сил у суспільстві. Такі операції відповідним чином маскуються і реалізуються так, що на них подекуди не звертається увага як з боку громадськості так і з боку правоохоронних органів. Фейки, дезінформація відомі вже суспільству як види маніпуляції, роль чуток менш висвітлені. Згідно загальноприйнятому визначенню чутки – це специфічний вид міжособистісної комунікації, в процесі якої сюжет, до певної міри відображає деякі реальні або вигадані події, стає надбанням великої аудиторії. Чутки відіграють важливу роль у формуванні громадської думки, вони можуть посилити паніку, дезорганізувати роботу підприємств, установ, організацій, скомпрометувати людину, органи влади або правоохоронні органи, торговельні марки чи бренди. Чутки – це не ноу-хау, а вельми ефективний засіб просування власних інтересів. Причина їхньої популярності у будь яких інформаційних компаніях насправді очевидна: слух не є матеріальним, важко довести у суді факт, що подібна інформація виявилася недостовірною. Крім, того важко довести причинений наслідковий зв'язок між розповсюдженою інформацією і можливою панікою. Застосовуючи психологічні технології особа яка поширює неправдиву інформацію може взагалі залишитися не поміченою. Але, шкідливість деструктивної інформації є очевидною. Разом з тим, хотілось би звернути увагу науковців і практиків на нівелювання такого адміністративного делікту як поширення неправдивих чуток, передбаченого статтею 173¹ КУпАП. Протягом багатьох років стаття 173¹ КУпАП була майже «мертвою». Диспозицією даної статті визначаються діяння у вигляді поширення чуток у наслідок яких може виникнути паніка серед населення та порушення громадського порядку. Санкції за таке правопорушення достатньо малозначні, по відношенню до суспільно небезпечних наслідків поширення чуток, які у наслідку можуть негативно відобразитися на стані забезпечення громадської безпеки. Відпо-

відно, правоохоронними органами не звертається увага на такі діяння, хоча на перший погляд «малозначні дії» несуть подекуди фатальні наслідки. Цікавою є сучасна практика притягнення до відповідальності за ст. 173¹ КУпАП. У 2020 році під час пандемії актуалізувалася проблема поширення чуток у наслідок яких могла виникнути паніка. На початку червня 2020 СБУ заявляло про те, що протягом дії карантинних обмежень кіберфахівці Служби безпеки України викрили 393 особи, які поширювали фейки про Covid-19, а інформація щодо 367-ми з них була спрямована до Національної поліції. СБУ повідомляло також про те, що за квітень – травень 2020 до адміністративної відповідальності за статтею 173¹ КУпАП притягнуто 160 осіб, втім, в ЄДРСР на той час було знайдено лише 80 таких справ, а за квітень-липень 2020 загалом виявлено, як зазначалось вище, лише 145 рішень за цією статтею [2]. Разом з тим, суди повертали матеріали справи до Національної поліції для доопрацювання, інколи, навіть, повторно. В основному, аргументуючи це необхідністю приведення протоколу про адміністративне правопорушення у відповідність до вимог КУпАП. За період квітень-липень 2020 в ЄДРСР було внесено 20 таких постанов. Окрім цього, в липні 2020 року з'явилась ще одна категорія справ. До неї відносяться випадки, коли суд ухвалював рішення про закриття адміністративної справи у зв'язку із закінченням строків притягнення осіб до адміністративної відповідальності. Загалом, в ЄДРСР було внесено 9 таких постанов. З них в 7 (семи) випадках суд закривав провадження без встановлення вини особи у вчиненні адміністративного правопорушення, а у 2-х (двох) справах визнав осіб винними у вчиненні правопорушення, передбаченого статтею 173¹ КУпАП [3]. Постанови за 2022-2024 роки, які містяться у ЄДРСР взагалі вимагають окремої уваги та наукового аналізу.

Мета дослідження: враховуючи дослідження з різних галузей науки (соціології, психології, маркетингу, публічних комунікацій тощо) дати правову оцінку діям, які передбачені статтею 173¹ КУпАП, та висвітлити сучасний стан притягнення до адміністративної відповідальності за поширення неправдивих чуток як засобу попередження суспільної паніки, масових порушень громадського порядку та безпеки.

Для досягнення поставленої мети сформовано **завдання:**

- аналіз теоретико-правового визначення поняття «поширення неправдивих чуток серед населення в умовах оголошеного воєнного стану».

- дослідити особливості правового визначення адміністративного делікту передбаченого ст. 173¹ КУпАП.

Стан опрацювання проблематики. Як відзначають багато дослідників, людина та його повсякденне життя все більше залежать від масової комунікації, яка створює для нього свого роду суб'єктивну реальність, вплив якої не менш значуще, ніж вплив об'єктивної реальності [4]. Інформаційні впливи досліджувалися як елемент гібридних війн Гоффманом Ф., Мак'юеном Дж., Горбуліним В., Перепелицею Г., Деркач А.А., Потапчук Н.Д. досліджували психологічні аспекти і наслідки поширення чуток. Л. Климанська [5] дослідила і визначила чутки, як інструмент політичної комунікації. І зазначила про що чутки – це особливе джерело отримання інформації, оскільки саме чуткам люди

довіряють. Чутки за своєю комунікативною природою «інтимна» і для звичайних дорослих людей інформація, яка отримана від «компетентної» особи, є якщо не абсолютно реальною, то принаймні такою, що заслуговує на увагу. Відповідно їх можливість використання як активного інструменту політичного впливу для дезорганізації громадського порядку та безпеки є очевидною. Особливо актуальні роботи Н.Д. Потапчук яка у своїх роботах висвітлила загрозу суспільній безпеці від поширення чуток, особливо тих що можуть викликати паніку, у період надзвичайних станів[6].

Саме їх дослідження будуть покладені в основу аргументації необхідності розробки й впровадження єдиних стандартів і механізмів притягнення до відповідальності осіб які вчиняють дії, що передбачені ст. 173¹ КУпАП.

Більшість вчених не підтримують таку позицію аргументуючи свободу вираження поглядів визначеного статтею 10 Європейської конвенції прав людини. Куруючись статтею 34 Конституції України, кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; та статтею 62 Конституції України обвинувачення не може ґрунтуватися на припущеннях [7]. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Визначаючи право громадян на свободу висловлювань відповідно до ч. 1, 2 ст. 30 Закону України «Про інформацію» [8], ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за висловлення оціночних суджень. Оціночними судженнями, за винятком наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, зокрема з огляду на характер використання мовно-стилістичних засобів (вживання гіпербол, алегорій, сатири). Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості.

Разом з тим, є рішення ЄСПЛ по справі «Сірик проти України» де зазначається, що будь-яке обмеження вираження поглядів повинно бути «встановлене законом». Зокрема, норма не може вважатися законом до того часу, поки її не буде сформульовано з достатньою точністю для того, щоб надати громадянину можливість регулювати свою поведінку: він повинен бути здатен – за потреби, за відповідної консультації передбачати тією мірою, що є розумною за відповідних обставин, наслідки, які може потягнути за собою його дія (див., наприклад, рішення у справі «Ліндон, Очаковський Лоран і Жюлі проти Франції» (Lindon, OtchakovskyLaurens and July v. France) [ВП], заяви № 21279/02 та 36448/02, п. 41, ECHR 2007-XI) [9].

Поняття передбачуваності стосується не тільки поведінки, наслідки якої заявник повинен мати можливість обґрунтовано передбачати, а й «формальностей, умов, обмежень або санкцій», які можуть поширюватися на таку поведінку, якщо буде встановлено, що вона порушує національне законодавство.

Отже, аналіз наукових праць з різних галузей науки свідчить, що в літературних джерелах відсутні науково обґрунтовані розробки щодо визначення умов і чинників виникнення чуток, їх особливостей функціонування в суспільстві в умовах воєнного стану. Окремо, слід підкреслити, що у науковій літературі досі немає визначення факторів (часу, кількості людей для визначення як «населення» тощо) взаємозалежності поширених чуток і настання негативних наслідків у вигляді можливої паніки серед населення або порушення громадського порядку відповідно це негативно відображається на здійсненні адміністративного впливу і притягнення винних до відповідальності. Практичним прикладом такого висновку, є протокол про адміністративне правопорушення серії ВАР № 088644 від 08.06.2022 року, де вказується що Особа_1 07 червня 2022 року о 18.00 год. заходячись на вул. Михайла Грушевського в м. Дніпро, поширював неправдиві чутки, що міста Дніпро, Харків та інші належать до Російської Федерації, що викликало паніку серед населення та порушення громадського порядку. Вивчивши матеріали справи про адміністративне правопорушення, суддя приходить до висновку про повернення даного протоколу з матеріалами на доопрацювання до Дніпровського районного управління поліції ГУНП в Дніпропетровській області, з наступних підстав: у протоколі про адміністративне правопорушення вказано, що ОСОБА_1 поширював неправдиві чутки, що міста Дніпро, Харків та інші належать до Російської Федерації, що викликало паніку серед населення та порушення громадського порядку. Однак, відомостей про те, в чому саме виразилася паніка серед населення та порушення громадського порядку внаслідок вказаних дій ОСОБА_1, даний протокол та надані суду матеріали не містить. Зазначене свідчить про неналежне оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення та необхідність їх повернення для доопрацювання, оскільки за наявності вищезазначених недоліків, відсутня можливість для повного і об'єктивного розгляду справи [10].

Виклад основного матеріалу. Мова – потужний інструмент, який має дивовижну здатність зміцнювати та підбадьорювати, але вона також має руйнівну силу. Мова може увічнити стереотипи, особливо якщо вони негативні. Сучасні технічні засоби блокують «мову ворожнечі», але ж існує багато психологічних технік мовних маніпуляцій які надають ефективності поширенню чуток. Наприклад, акцентування деталей будь яких насильницьких дій, під час розповіді, повторно травмує тих, хто пережив насильство і змінює їх ставлення до отриманої інформації. Зосередження на деталях жорстокого поводження формує внутрішні переконання ворожості. Така сила мови, прямо підживлює суспільні настрої. Відповідно, зловживаючи такими особливостями мови, чутки завжди були одним із наймогутніших засобів поширення інформації. У сучасному суспільстві чутки розглядаються не тільки як стихійне комунікативне явище, але й як технологія впливу на суспільну свідомість, поведінку, емоційний стан: вони викликають антигромадську поведінку певної частини населення, руйнують соціальні зв'язки між людьми й виливаються в масові заворушення, що може посилити паніку в суспільстві, дезорганізувати роботу осіб у ньому та скомпрометувати їх. Термін «паніка» визначається як психічний стан людей не свідомий, нестримний страх, викликаний дійсною чи уявною небезпекою, що охоплює людину чи багатьох людей, неконтрольоване прагнення уникнути небезпечної ситуації. Враховуючи таку суспільну небезпеку хотілось би висвітлити практику притягнення винних до адміністративної відповідальності за дії передбачені 173¹ КУпАП.

За 2022-2024 рік у ЄДРСР зареєстровано 59 постанов про вчинене адміністративне правопорушення передбаченого статтею 173¹ КУпАП. З них прийняте рішення про притягнення до відповідальності лише у 7 випадках, що складає 11,9 % від загальної кількості. По 9 (15,2%) справам, суди винесли рішення про повернення на доопрацювання матеріалів органами Національної поліції. По 43 (72, 9%) справам винесено рішення про звільнення від адміністративної відповідальності з причин відсутності у діях особи складу адміністративного правопорушення. У більшості випадків судді вказували на неналежність доказів, або відсутності одного з елементів складу адміністративного правопорушення. Характерними ознаками правопорушення, що передбачено статтею

173¹ КУпАП є: 1. Інформація має бути неправдивою, при чому особа, яка поширювала її, знала і розуміла неправдивість інформації. 2. Інформація має бути такою, що може спричинити паніку або порушення громадського порядку, і такі наслідки розумілися порушником або він мав би їх розуміти. Обов'язковим елементом об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173¹ КУпАП про адміністративні правопорушення, є наслідки у виді гіпотетичної можливості викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку. Тому, саме по собі поширення неправдивих чуток, яке не викликало і не могло викликати паніки чи призвести до порушення громадського порядку, не становитиме порушення ст. 173¹ КУпАП. Неправдивими чутками слід вважати будь-яке повідомлення переважно усного характеру про будь-кого та будь-що, що суперечить (не відповідає) дійсності (формальний склад), але «дійсність» це уява людини про зовнішній світ, абстрактна категорія. Про це зазначається й у рішенні суду, щодо дій особи яка 08.12.2023 близько 17:22 год, здійснила поширення неправдивих чуток, через Вайбер-канал «Тараша Народний», відносно гр. ОСОБА_2 та гр. ОСОБА_3, що могло викликати паніку серед населення, чим вчинила правопорушення, передбачене ст. 173¹ КУпАП, за яке було складений протокол про адміністративне правопорушення. Заслухавши пояснення ОСОБА_1, вивчивши протокол про адміністративне правопорушення та матеріали справи додані до нього, суддя приходить до висновку, що провадження по справі про адміністративне правопорушення за ст.173¹ КУпАП слід закрити на підставі п. 1 ст. 247 КУпАП за відсутністю в її діях складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173¹ КУпАП, виходячи з наступного: обов'язковим елементом об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, є наслідки у виді гіпотетичної можливості викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку. Тому, саме по собі поширення неправдивих чуток, яке не викликало і не могло викликати паніки чи призвести до порушення громадського порядку, не становитиме порушення ст. 173¹ КУпАП [11]. Деякі судові рішення містять чітке окреслення кола сфер про неправдиві чутки, які є загрозливими для суспільної безпеки та громадського порядку: «Неправдивими чутками є вістка, повідомлення про кого, що що-небудь, які суперечать (не відповідають) дійсності (правді, істині). Предметом таких чуток (повідомлень) можуть бути будь-які факти, що можуть викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку. Це, наприклад, повідомлення про нібито не роботу громадського транспорту, радіаційні та інші викиди, перекриття руху транспорту, зараження питної води, масове зловживання владними повноваженнями працівників правоохоронних органів тощо».

Правова невизначеність, або абстрактність правових визначень теж створюють прецеденти для можливості уникнення відповідальності. Законодавець покладає на суд обов'язок, обумовлений з'ясуванням істотних обставин справи, перелік яких регламентовано законом, які слугують правовими підставами (підґрунтям) для прийняття рішення про визнання особи винуватою у скоєнні інкримінованого правопорушення та застосування до неї заходу державного примусу у вигляді накладення стягнення. Так, суддя Новоодеського районного суду Миколаївської області Демінська О.І., розглянувши матеріали, які надійшли від ВП № 6 Миколаївського РУП ГУНП в Миколаївській області про притягнення до адміністративної відповідальності ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженця с-ща Ігра, Ігрінського району, Удмуртія, громадянина України, за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173¹ КУпАП. Як викладено у протоколі про адміністративне правопорушення серії ВАБ № 752451 від 13.10.2022 року, 20.05.2022 року о 10 год. 00 хв. в СТ «Соснове», в громадському місці, на зупинці громадського транспорту, ОСОБА_1 виражав публічні заклики до підтримки РФ, так як враховує, оскільки на його думку так буде краще для громадян України, так як вважає, що РФ звільняє громадян України, чим здійснив поширення неправдивих чуток, а саме порушив ст. 173¹ КУпАП України. Отже, обов'язковим елементом об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173¹ КУпАП, є наслідки у виді гіпотетичної можливості викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку. Матеріали справи не містять доказів щодо наявності в діях ОСОБА_1 такого елементу об'єктивної сторони правопорушення, передбаченого ст. 173¹ КУпАП, як наслідок у виді можливості виклику паніки серед населення або порушення громадського порядку. Про існування такого обов'язкового елементу об'єктивної сторони правопорушення, передбаченого ст. 173¹ КУпАП, не вказано у протоколі про адміністративне правопорушення серії ВАБ № 752451, складеного відносно ОСОБА_1. Відтак, суддя вважає, що не надано доказів наявності в діях ОСОБА_1 такого елементу об'єктивної сторони правопорушення, передбаченого ст. 173¹ КУпАП, як наслідок у виді можливості виклику паніки серед населення або порушення громадського порядку та щодо наявності у нього умислу на настання таких наслідків, тому, в діях ОСОБА_1 відсутня об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173¹ КУпАП [12]. Враховуючи вищевикладене, провадження по справі про адміністративне правопорушення відносно ОСОБА_1 за ст. 173¹ КУпАП було закрито закриттю на підставі п. 1 ст. 247 КУпАП, яка передбачає, що провадження в справі про адміністра-

тивне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю у разі відсутності складу адміністративного правопорушення».

Сучасний стан вирішення даної проблеми теж окреслюється лише популярною інформацією. Інше ж питання реальне притягнення до адміністративної відповідальності, як інструменту упередження вчинення більш тяжких правопорушень, або настання негативних наслідків у вигляді масової паніки і порушення громадського порядку та безпеки, особливо гостро це питання стоїть в умовах оголошеного воєнного стану.

Висновок. Враховуючи те, що існують дві фундаментальні умови, збіг яких робить можливим поширення будь яких чуток: наявність інтересу масової аудиторії до певної проблеми, яку відрізняє висока актуальність і зв'язок з потребами суспільства; друга умова виникнення чуток – незадоволеність інтересу та інформаційних потреб. Це обумовлюється потребою людини у достатності інформації для забезпечення власного відчуття безпеки [13]. Такі особливості попиту на чулки, дають можливість для «маневру» у проведенні інформаційно-психологічних операцій. Відповідно для цього залучаються якомога більше пересічних громадян, які поширюють інформацію у себе в соціальних мережах. Відповідно, на них у більшості не звертається увага якщо у тексті не міститься інформація яка підпадає під визначення «мова ворожнечі». Аналізуючи показники реагування правоохоронних органів і їх співрозмірність з судовими рішеннями можна стверджувати, що неналежна правова визначеність призводить не належного оформлення процесуальних матеріалів, що у наслідку створює умови для непритягнення до відповідальності за поширювання неправдивих чуток, що можуть викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Jonsson O. Information Warfare // The Russian Understanding of War: Blurring the Lines between War and Peace. *Washington: Georgetown University Press*, 2019. P. 94–123. DOI: 10.2307/j.ctvr697c8.8.
2. У СБУ заявили, що за час карантину заблокували понад 2,7 тисячі спільнот, які поширювали фейки про COVID-19 (2020). URL: <https://hromadske.ua/posts/u-sbu-zayavili-sho-za-chas-karantinu-zablokuvali-ponad-27-tisyachi-spilnot-yaki-poshiryuvai-fejki-pro-covid-19>.
3. Бурмагін О., Опришко Л. Судова практика у справах про поширення інформації в Інтернеті тенденції та проблеми правозастосовної практики. Київ: ГО «ПЛАТФОРМА ПРАВ ЛЮДИНИ» 2020. 54 с.
4. Деркач А.А. Політична психологія. 2014. URL: https://stud.com.ua/55888/psihologiya/politichna_psihologiya.
5. Климаська Л. Чулки як спосіб організації та самоорганізації інформаційного простору політики. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, випуск 20, 2008. URL: https://vlp.com.ua/files/15_69.pdf.
6. Потапчук Н.Д. Робота засобів масової інформації як чинник виникнення та поширення чуток в умовах надзвичайних ситуацій // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2015. Вип. 4. С. 36–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2015_4_9.
7. Конституція України (1996). 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Про інформацію. Закон України № 2657-XII від 2 жовтня 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
9. Рішення ЄСПЛ по справі «Сірик проти України» (31 березня 2011 року). URL: https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_10/SIRYK.pdf.
10. Справа № 514/653/22 (09 червня 2022 року). Тарутинський районний суд Одеської області. URL: <https://opendatabot.ua/court/104697802-0f89f9949ada72f955c1f1c856f4f1ff>.
11. Провадження № 3/379/1027/23 (20 грудня 2023 року) Таращанського районного суду Київської області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115862997>.
12. Справа № 395/14/22 (23.08.2022) Новоодеського районного суду Миколаївської області. URL: <https://opendatabot.ua/court/105860001-26a14f4fdb94e9e178933ead1d679306>.
13. Соціальна психологія: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н.Ю. Волянчук, Г.В. Ложкін, О.В. Винославська, І.О. Блохіна, М.О. Кононець, О.В. Москаленко, О.І. Боковець, Б.В. Андрійцев; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
14. Панченко О.А. Державне управління інформаційною безпекою в епоху турбулентності. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук із державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку. Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2020. 521 с. URL: <https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/spetsializovani-vcheni-rady/disPanchenko.pdf>.